

การตรวจยีน HLA-B*1502 เพื่อป้องกันการแพ้ยาชนิดรุนแรงชนิด SJS/TEN จากยาคาร์บามาซีปีน

Carbamazepine (CBZ) เป็นยาที่ใช้เพื่อรักษา 1) ผู้ป่วยโรคลมชัก 2) อาการทางจิต หรือ 3) อาการปวดปลายประสาท (Neuropathic pain, Trigeminal neuralgia)

ผู้ป่วยที่มียีน HLA-B*1502 จะมีความเสี่ยงในการเกิดอาการแพ้ยาทางผิวหนังชนิดรุนแรง (SJS หรือ TEN) ได้มากกว่าคนที่ไม่มียีนนี้ 55 เท่า

คำถามพบบ่อย

Q1. ใครบ้างควรตรวจยีนแพ้ยา HLA-B*1502

A1. - ผู้ป่วยรายใหม่ทุกรายที่มีข้อบ่งชี้ที่จะต้องได้รับยา CBZ ตามความเห็นของแพทย์

[ผู้ป่วยรายใหม่ หมายถึง ผู้ป่วยที่ยังไม่เคยได้รับยามาก่อน หรือ เพิ่งได้รับยา CBZ มาไม่เกิน 2 เดือน]

Q2. การส่งตรวจยีนแพ้ยา HLA-B*1502 ตามโครงการของขวัญปีใหม่ กระทรวงสาธารณสุข ใครได้สิทธิบ้าง

A2. คนไทยทุกคนที่ยังไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ที่รองรับค่าใช้จ่ายในการตรวจ HLA-B*15:02 ได้แก่

- ผู้ป่วยที่ใช้สิทธิกองทุนประกันสังคม
- ผู้ป่วยที่ใช้สิทธิสปสช. (สิทธิบัตรทอง) ที่ได้รับยา CBZ ที่มีข้อบ่งชี้จากโรคอื่นที่ไม่ใช่โรคลมชัก

(ณ ธันวาคม 2561 มีสองกลุ่มที่มีสิทธิประโยชน์ชัดเจน ได้แก่ ผู้ป่วยที่ใช้สิทธิสวัสดิการข้าราชการ และ ผู้ป่วยโรคลมชักที่ใช้สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ)

Q3. ส่งตรวจยีนแพ้ยาได้ที่ไหนบ้าง

A3. ที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ส่วนกลาง คือ สถาบันชีววิทยาศาสตร์ทางการแพทย์ และ

ส่วนภูมิภาค ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ ซึ่งมีทั้งหมด 14 แห่ง

กรณีผู้ป่วย ให้พบแพทย์ที่โรงพยาบาลเพื่อวินิจฉัยและพิจารณาจ่ายยา CBZ สั่งเจาะเลือดและส่งตัวอย่างเลือดไปตรวจยังหน่วยงานของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

[นอกจากนี้ยังมีคณะแพทยศาสตร์ของมหาวิทยาลัยต่างๆ ได้แก่ คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่นและ คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่สามารถตรวจยีนแพ้ยานี้ได้เช่นกัน โดยห้องปฏิบัติการของคณะแพทยศาสตร์ไม่ได้รับร่วมในโครงการของขวัญปีใหม่ของกระทรวงสาธารณสุข]

Q4. โรงพยาบาลที่ประสงค์ส่งตัวอย่างตรวจ ต้องทำอย่างไรบ้าง

A4. 4.1 เก็บตัวอย่างเลือด อย่างน้อย 1 มล. (ใช้สารกันเลือดแข็งตัวชนิด EDTA หลอดฝาสีม่วง หรือ หลอดเก็บ Complete Blood Count (CBC) ยี่ห้อใดก็ได้)

4.2 กรอกประวัติผู้ป่วยในแบบนำส่งตัวอย่าง (ติดต่อศูนย์ฯที่ท่านต้องการส่งตัวอย่างไปตรวจ)

4.3 นำส่งตัวอย่างโดยต้องมีหนังสือปะหน้าถึงอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ (ผ่านผู้อำนวยการสถาบันหรือ ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ ที่จะส่งตัวอย่างเลือดไปตรวจ) เพื่อส่งตัวอย่างเข้าโครงการของขวัญปีใหม่ พ.ศ. 2562 จากกระทรวงสาธารณสุขสู่ประชาชน ขอความอนุเคราะห์ยกเว้นค่าบริการการตรวจ 1,000 บาท

4.4 นำส่งตัวอย่างถึงหน่วยงานของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์โดยตรง หรือ นำส่งทางไปรษณีย์ด่วนพิเศษ (EMS) โดยบรรจุหลอดเลือดในถุงซิปล็อค (ถ้ามีมากกว่า 1 ตัวอย่าง ให้แยกถุงๆ ละ 1 หลอด) ใส่ตัวอย่างในซองกันกระแทก หรือกล่องไปรษณีย์

Q5. ผู้ป่วยต้องเตรียมตัวอย่างก่อนการเก็บตัวอย่างหรือไม่

A5. การตรวจนี้เป็น การตรวจทางพันธุกรรม ผู้ป่วยไม่ต้องเตรียมตัวเป็นพิเศษ (ไม่ต้องอดอาหารหรือน้ำ) เก็บทุกอย่างได้ทุกเมื่อ

Q6. ต้องรอผลตรวจนานเท่าไร

A6. 5 วันทำการภายหลังการส่งตัวอย่าง โดยในกรณีที่เป็นผลบวก ตรวจพบ HLA-B*15:02 ซึ่งห้ามทานยา Carbamazepine ทางห้องปฏิบัติการจะรายงานผลกลับไปยังแพทย์/หน่วยงานที่ส่งตรวจทาง email หรือ โทรศัพท์ (ตามที่แจ้งไว้ในใบส่งตัวตรวจ) ภายใน 24 ชม.

Q7. ผล HLA-B*1502 เป็นบวก หมายความว่าอย่างไร

A7. หมายความว่าผู้ป่วยมี HLA-B*15:02 อย่างน้อย 1 อัลลีล ผู้ป่วยมีโอกาสเสี่ยงมากที่จะเกิดผื่นแพ้ยารุนแรงหากได้รับประทานยา carbamazepine ผู้ป่วยและแพทย์ควรหลีกเลี่ยงการใช้ยาตัวนี้ โดยพิจารณาใช้ยาอื่นที่ไม่เสี่ยงต่อการเกิด SJS/TEN แทน เช่น gabapentin ในกรณีปวดปลายประสาท และ valproic acid ในกรณีโรคลมชัก

Q8. ตรวจยีน HLA-B*1502 เป็นลบ แปลว่าจะไม่แพ้ยา carbamazepine 100% ใช่หรือไม่

A8. ไม่ใช่ ยังมีโอกาสแพ้ยาได้แต่น้อยมาก โดยเกิดจากยีนเสี่ยงต่อการแพ้ยาอื่นที่พบน้อยในประชากรไทย

Q9. HLA-B*1502 เป็นยีนเสี่ยงต่อการแพ้ยาคาร์บามาซีปีนในทุกชนชาติใช้ไหม

A9. ไม่ใช่ ยีนเสี่ยงนี้ พบได้ในชนชาติจีน และแถวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งไทย

HLA-B*15:02 ไม่พบในชนชาติอื่น ที่อยู่นอกเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ยุโรป อเมริกา ตะวันออกกลาง เกาหลี ญี่ปุ่น โดยในชนชาติเหล่านี้ จะพบการแพ้ยาลักษณะอื่น คือ เป็นผื่นแพ้ยาที่ไม่พบการหลุดลอกของผิวหนัง โดยยีนเสี่ยงคือ HLA-A*31:01

ศูนย์พันธุศาสตร์การแพทย์ สถาบันชีววิทยาศาสตร์ทางการแพทย์

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

โทร 02-951-0000 ต่อ 98095-6